

2014

XII. Overkoepelende waarheden

Werner Van Ginneken

Werkdocument sociale innovatie

22-8-2014

Inhoudsopgave

Monetaire reset.....	3
Meningen, reacties en reflecties	4
Overkoepelende waarheden	5
Kruiskatalytische cycli, steeds meer omvatting	6
Mindset, de worsteling.....	7
Keuze, voorbij aan het conflict.....	9
Impactanalyse & delphi-studie.....	9
Element van beperkte en/of begrensde rationaliteit	11
Lijfspreuk	11

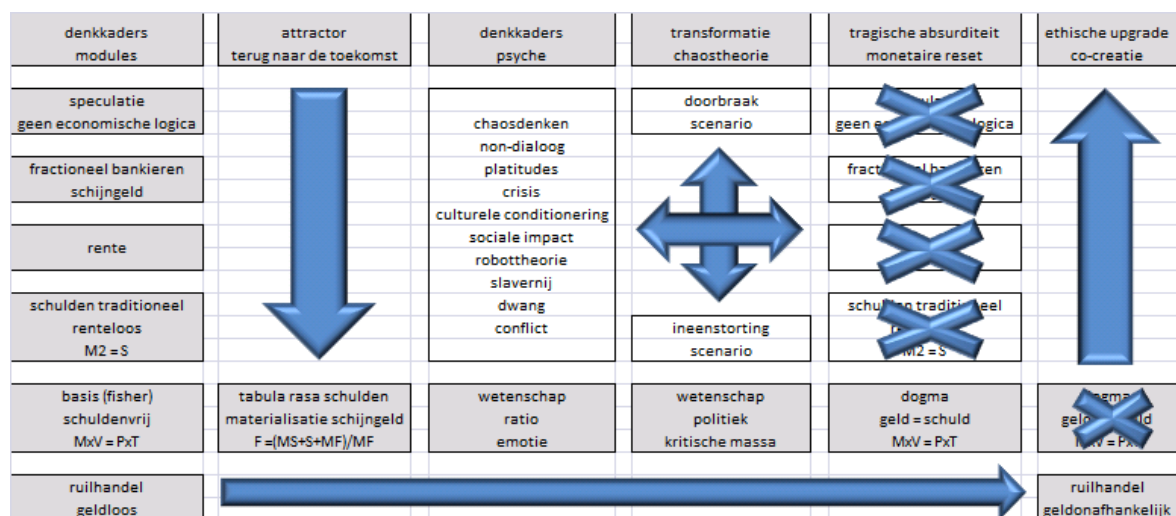
Monetaire reset

In het kader van het economische herstel is een 'monetaire reset' niet enkel wenselijk dan wel noodzakelijk om ons te behoeden voor de totale ineenstorting van onze maatschappij. Een dergelijk 'doemscenario' is geen prettige gedachte, debat hieromtrent wordt dan ook liever vermeden en/of onthaald op reacties die onze alertheid slechts kunnen aanscherpen, net zoals het ons vanuit morele verantwoordelijkheidszin spontaan laat ijveren voor meer maatschappelijke bespreekbaarheid.

Een vergelijkbaar precedent vinden we net voor WOII, verrassend genoeg worden vandaag nagenoeg dezelfde remedies aangereikt maar deze – zo we afleiden uit courante berichtgeving – worden niet maatschappelijk gedragen. Er heerst dan ook twijfel hoe we dit dienen te interpreteren, nader onderzoek laat niets aan het toeval over, we vinden meer dan genoeg argumenten om te besluiten dat het niet ontbreekt aan deskundig onderzoeksmateriaal dan wel is er een zorgwekkend gebrek aan ontvankelijkheid en aandacht. In andere woorden, als maatschappij verkeren we in een uiterst hachelijke en bijna absurde positie, het is zeggen dat remedies op de tafel liggen maar geen draagvlak vinden om ze verder tot het collectieve bewustzijn te laten doorstromen. De sociale gevolgen zijn dan ook navenant, afgewogen tegen de beschikbare alternatieven kan dit ons als mensen niet onberoerd laten. Een 'monetaire reset' is echter een veel breder begrip dan de naam laat vermoeden, ondanks het louter technische aspect is er veel meer aan de hand dan wat uit strikt empirisch economische modellen kan afgeleid worden.

Na diepgaander onderzoek kunnen we bezwaarlijk nog spreken van een 'economisch' model, het simpelweg ontbreken van een aantal fundamenteën kan logischerwijs slechts leiden tot een even manke besluitvorming, dit met gevolgen naar de gemeenschap waar mensen een leven trachten op te bouwen, wat betekent elementair fatsoen? Dientengevolge krijgt het woord 'ethiek' een zeer wrange nasmaak als ware het een dekmantel om toch maar niet naar de wereld te moeten kijken, een soort van misplaatst romantisch escapisme dat bol staat van verklaringen zonder daadkracht. De overtuiging is alvast dat we veel beter kunnen als we bereid zijn om de vreedzame krachten te bundelen, is dit dan werkelijk zo utopisch of slechts een kwestie van logisch boerenverstand? Is het arrogant om te stellen dat het laatste meer aannemelijk is, hoeveel prachtig studiewerk zouden we moeten verbranden als het niet zo is? Reflecties in de marge van een wereld die vecht tegen virtuele schuldenbergen, getallen in raster en kaders. Het advies wordt gegeven om niet in hokjes te denken, het lijkt meer dan raadzaam om het een keertje andersom te stellen.

Intermenselijke drijfveren en de huidige systeemconfiguratie staan hierin centraal, net zoals evolutionaire processen die veel dieper liggen dan wat het oppervlakkige debat laat vermoeden. In dit werkdocument gaan we dieper in op het fenomeen van de 'overkoepelende waarheid'. Dit document wil geen naslagwerk zijn dan wel een middel om (1) aandacht en ontvankelijkheid aan te wakkeren en (2) uit te nodigen tot nader onderzoek middels een onmiddellijk toepasbaar voorbeeld. Een generaliserende oriëntatie geeft richting aan het brede begrip van een 'monetaire reset'.

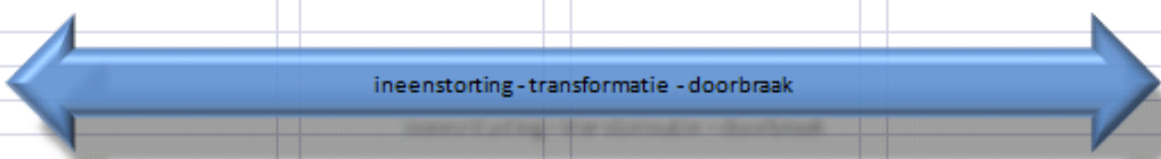

Meningen, reacties en reflecties

Zoals altijd zijn de meningen verdeeld, net zoals er verschillende manieren van denken en drijfveren zijn. Het menselijke aspect is dan ook een centraal gegeven in dit alles, in een geldgedreven maatschappij wordt het verhaal steeds complexer en dat met alle neveneffecten die daarbij komen kijken. Bij het 'verschijnen van innovaties' stelt de theorie dat ontvankelijkheid en aandacht primaire voorwaarden zijn, zonder de bereidheid tot diepgaander reflectie kunnen we ons immers geen beeld vormen van wat de innovatie betekent, noch minder zullen de neveneffecten duidelijk kunnen worden waardoor enige morele verantwoordelijkheidszin zal uitblijven, er is op dat moment immers niets dat daartoe aanspoort.

Het gezegde 'ongekend is onbemind' is hierop van toepassing waardoor we eerder onwetend blijven over de alternatieven die beschikbaar zijn, toch is er geen garantie op succes wanneer deze ontvankelijkheid wel bestaat. Het bespreekbaar stellen van het idee van een 'monetaire reset' maakt dit snel duidelijk waardoor we een aantal groepen kunnen onderscheiden, slechts indicatief kunnen we hier ook een percentage op plakken. Deze percentages zijn echter geen vaste gegevens maar zeer flexibel naargelang een alternatief doorstroming kent tot het collectieve bewustzijn. Kennisdeling, communicatie, onderwijs en correcte integratie zijn primordiaal waarbij de grote massa niet echt wakker ligt van het debat dat door een minderheid gevoerd wordt, zeker niet wanneer dit telkens uitmondt in een oeverloze strijd om het gelijk en ook niet meer dan dat.

Bij innovaties van deze aard gelden echter andere regels, het komt er immers op aan om een andere 'mindset' aan te nemen en pas dan tot een oordeel te komen. Slechts een minderheid zal de innovatie voor vanzelfsprekend aanvaarden en hierin - gezien de sociale impact - spontaan verantwoordelijkheid nemen. De grootste groep heeft overwegend geen tijd en/of interesse, het inhoudelijke debat ontgaat hen waardoor er dan ook geen doordacht oordeel kan gevormd worden, noch enige notie en/of bewustwording over de sociale impact waartoe het kan leiden. Binnen het debat spelen een aantal psychische factoren een cruciale rol, in relatie tot het voorgestelde alternatief zijn ze vaak zeer 'weerbarstig' waardoor een ongezond spanningsveld kan ontstaan. We laten het beeld ter reflectie en nader onderzoek, het brengt ons tot het fenomeen van 'overkoepelende waarheden'.

aandacht ontvankelijkheid	nee want	ja maar	ja (kritische massa)
% 75	% 10	% 10	% 5
geen tijd geen interesse	dogma platitudes	bewustwording onmacht	vanzelfsprekendheid verantwoordelijkheid
beperkte rationaliteit	cognitieve dissonantie	cognitieve consonantie	zijnsmodus co-creatie
frustratie robottheorie	dunning kruger effect	twijfel regressie	wereldverbeteraar progressie
conflict depressie	angst & macht afweermechanismen	dissociatie indirecte weg	dalende pad directe weg
utopische gespletenheid	omgekeerde effectiviteit	overmacht systemen	samenhangende kennis
			

Overkoepelende waarheden

Als we ons beeld beschouwen, kunnen we de debatgroep beperken tot diegenen die hiervoor aandacht hebben. We kunnen hier denken aan al diegenen die zich op een of andere manier bekommeren om de wereld en/of beleidsfunctionarissen die verantwoordelijkheid wensen te dragen voor het welzijn van de bevolking zoals dat een democratie typeert. In een democratie spreken we dan uiteindelijk over de totale bevolking aangezien politiek door het volk verkozen wordt. We kunnen hier alvast een kanttekening maken, als blijkt dat de overkoepelende waarheid niet opgenomen wordt in de diverse partijprogramma's dan wordt de keuze logischerwijs beperkt. Het resultaat kan zijn een politiek die steeds meer aan vertrouwen verliest en/of onthaald wordt op stereotiepe leuzen die - net omwille van het ontbreken van alternatieven - als niet onterecht kunnen gezien worden, doch is de massa zelf niet altijd op de hoogte van het alternatief.

Sowieso wordt hier niemand uitgesloten, de percentages zijn dan ook variabel en kunnen - naargelang de situatie - groeien in deze of gene richting. Namelijk, in sommige gevallen ontstaat een regressieve beweging onder het motto 'vroeger was het beter', het is een reactie op de pathologische toestand waaraan men - niet onbegrijpelijk - wil ontvluchten maar staat in schril contrast met de progressieve beweging die verder bouwt op reeds bestaande systemen. De regressieve beweging is vaak dissociatief en/of fragmenterend, de progressieve innovatief en co-creatief, dit is een klein maar niet onbelangrijk nuanceverschil.

Zo de definitie stelt is een overkoepelende waarheid iets van een andere kwalitatieve orde, het verzoent tegenstellingen door een andere waarheid in de plaats te stellen. Anders gezegd, het overstijgt een conflict waar op dat moment geen consensus kan gevonden worden, bekeken vanuit de overkoepelende waarheid kan het conflict derhalve als - niet arbitrair - absurd gezien worden. Immers, er is een verzoenend alternatief dat de strijd kan neutraliseren, om deze reden is ontvankelijkheid en aandacht dan ook zo primair, net zoals het maatschappelijke besluitvormingsproces dat gekoppeld wordt aan een welbepaald doel. De overkoepelende waarheid biedt - ondanks conflictoverstijgend - geen garantie op succes, dominante partijen kunnen er immers belang bij hebben om ze niet te laten doorstromen, zelfs zonder correcte integratie en/of afdoende overweging van de sociale impact. Al bij al blijft het een kwestie van menselijke keuzes, een kwestie van waarden, normen en ethiek.

Als interludium is het misschien raadzaam om het begrip 'overkoepelende waarheid' te nuanceren, het laat soms de perceptie dat iemand de waarheid in pacht zou hebben, een soort van profetie die geen tegenspraak duldt, dit is het allerm minst. Overkoepelende waarheden komen in allerlei maten en gewichten, in zekere zin ook te beschouwen als een oplossing voor dagdagelijkse problemen. Iemand kan bv een probleem hebben in een eenvoudig rekenblad, de 'meester' van dienst kan je dan misschien verwijzen naar de oplossing en je probleem verdwijnt als sneeuw voor de zon. Anders gezegd, kennisdeling en onderwijs spelen een belangrijke rol bij overkoepelende waarheden. In dit geval gaat het niet zozeer over strijdende partijen maar evengoed wordt een conflict overstegen, dit als gebrek aan kennis over hoe het rekenblad te gebruiken. De eenvoudige toevoeging van meer kennis volstaat maar ook hier is ontvankelijkheid en aandacht voor nodig, hoe meer kennis we integreren hoe meer relaties we kunnen leggen.

Een ander voorbeeld met een iets ruimere dimensie is wat we het 'taalconflict' kunnen noemen, het hoeft dan zelfs niet te gaan over een strijd maar het kan ook een communicatieprobleem zijn. De communicatie tussen een Chinees en een Amerikaan loopt nu eenmaal wat stroever dan tussen Chinezen onderling, met of zonder meningsconflict staat hier even los van. Een derde taal kan dan als overkoepelende waarheid gezien worden maar betekent niet dat beide partijen dit zomaar zullen aanvaarden, we kunnen echter niet zeggen dat het conflict niet opgelost is wanneer dat wel aangenomen zou worden. En zo komen we snel tot Esperanto dat als wereldtaal zou ingevoerd kunnen worden, iets dat we vandaag voor onmogelijk achten, is morgen misschien vanzelfsprekend waardoor we ons misschien gaan afvragen waarom we zo lang gewacht hebben. Wat vooral opvalt is de eenvoud van de remedie of overkoepelende waarheid, vanuit deze perceptie bestaat het probleem niet langer, letterlijk.

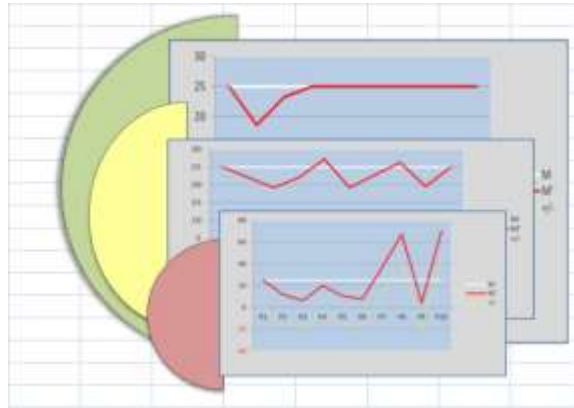
Onderzoek hiernaar leidt tot fenomenen zoals bv het Dunning-Kruger effect, de meerderheid is 'dom' en een minderheid 'slim'. Deze stellingen komen redelijk arbitrair en elitair over, binnen de context van overkoepelende waarheden heeft het echter niets met 'beter' of 'slechter' te maken, de bereidheid om de remedie te integreren in het denken volstaat ruimschoots om het niet arbitraire kenmerk te (h)erkennen. Een quasi perfect voorbeeld is het idee om een wereldmunt in te voeren, een valutahandelaar kan dan expert zijn op zijn domein, bekeken vanuit de overkoepelende waarheid komt het redelijk 'dom' over. Langs de andere kant, bekeken vanuit het perspectief van de meerderheid komt een 'wereldmunt' misschien naïef over, het is immers ondenkbaar dat de valutahandelaar (cfr machtspositie) z'n strijd om het geld zal opgeven. We kunnen echter niet ontkennen dat er een alternatief bestaat om deze machtsstrijd (ic speculatie om monetaire winst) te overstijgen.

En zo zien we dat er inderdaad twee werelden tegelijkertijd kunnen bestaan, zolang de wereldmunt slechts een idee is dan kunnen we de valuta-oorlog zien als 'dom', als de wereldmunt een feit is dan bestaat de valuta-oorlog niet meer, we ageren dan vanuit de voorheen overkoepelende waarheid. De begrippen 'dom' en/of 'slim' herbergen dan een evolutionair aspect, net zoals we ooit dachten dat de aarde plat was. Ergo, de invoering van een wereldmunt biedt meer transparantie, net zoals er tijd vrijkomt voor andere dingen dan een valuta-oorlog, welke het ook zij. Op deze manier kunnen we nog tal van 'overkoepelende waarheden' op het spoor komen, dezelfde dynamiek is van toepassing op de economische crisis. Dit fenomeen zien we ook weerspiegeld in systeemwetenschappelijke visies, het onderstaande lijkt misschien zeer ver gezocht, toch achten we dit belangrijk in functie van het gegeven 'monetaire reset'.

Kruiskatalytische cycli, steeds meer omvatting

Iedere nieuw gevormde sociaal-culturele organisatie omvat en integreert de vroegere vormen en transformeert deze gedeeltelijk. Dit leidt tot een nieuw en hoger systeemniveau waarbinnen de eerdere systemen functionele subsystemen vormen. De totstandkoming van hogere 'suprasystemen' ten gevolge van de integratie van voorheen relatief autonome systemen (die voortaan als subsystemen fungeren) is in de systeemtheorie een bekend begrip. Zulke suprasystemen ontstaan als gevolg van het creëren van 'hypercycli' waarin de subsystemen in elkaar grijpen onder invloed van cycli die elkaar wederkerig katalyseren : de zogeheten 'kruiskatalytische cycli'. Hierdoor worden de subsystemen in toenemende mate afhankelijk van elkaar, terwijl het suprasysteem dat ze gezamenlijk vormen zijn structuur en autonomie verwerft.

De met de Nobelprijs voor natuurkunde onderscheiden fysicus Manfred Eigen heeft aangetoond dat de vorming van suprasystemen onder invloed van auto- en kruiskatalytische cycli de grondslag vormt van de evolutie van alle levensvormen op aarde. In de rijke moleculaire 'soep' der oeroceanen werden kruiskatalytische cycli door de natuur verkozen boven andere vormen van samenhang, omdat ze in een turbulente omgeving stabiel waren dan ieder ander moleculaire organisatievorm. De fysisch chemicus en expert in thermodynamica Ilya Prigogine werd onderscheiden met de Nobelprijs nadat hij de wijze waarop kruiskatalytische systemen tot de evolutie van complexe systemen leiden had uitgewerkt.

Kruiskatalytische systemen zijn ook in de menselijke samenleving werkzaam. In de politieke sfeer kwamen uit steeds intensievere banden tussen nationale progressieve verschuivingen van nationaal naar internationaal voort, waaruit zich de wereldomspannende organisatievorm ontwikkelde. Er werden eerst internationale economische blokken als de Europese Unie en de Association of South-East Asian Nations gevormd, die aansluiting vonden bij wereldomspannende en intergouvernementele organisaties. Samen trekken ze een aantal functies naar zich toe die vroeger het privilege waren van de nationale regeringen.

In het bedrijfsleven heeft zich een overeenkomstige ontwikkeling voltrokken. Door middel van overnames, fusies, uitbesteding van taken en allerlei samenwerkingsverbanden en deelgenootschappen creëerden ondernemingen die op lokaal niveau ontstaan tot vertakkingen tot het nationale niveau waarna ze zich verder vertakten tot multinationale of zelfs mondiale organisaties. De merknaam van participanten op de wereldmarkt staat model voor de hypercyclus die de verschillende groepen, divisies en bedrijfseenheden van de multinationale of mondiale onderneming samenbindt. (bron)

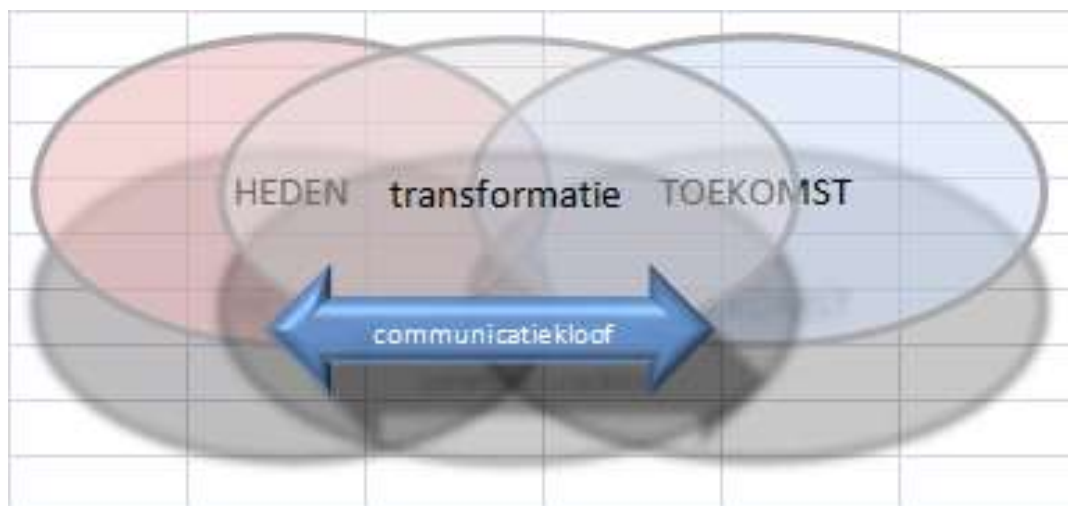
Mindset, de worsteling

Spreeken over paradigmaverschuivingen en aanverwante mentaliteitswijziging is één ding, deze effectief realiseren nog iets totaal anders. Het loslaten van een 'mindset' is een zeer persoonlijk proces dat tot heel wat vertwijfeling kan leiden want hoe gaan we om met twee werelden die tegelijkertijd bestaan? En erger, wat gebeurt er als je omgeving nog in de 'oude' wereld lijkt te ageren die geenszins correspondeert met de wereld die je voor ogen hebt en/of een wereld die zich op z'n minst steeds manifester begint door te zetten in je 'mindset'? Bestaat hier een maatschappelijk draagvlak en/of verband je willens nillens in een schizofrene wereld waar je nergens nog een plaats vindt?

Voor wie niet vertrouwd is met deze processen zal dit alles zeer vaag en onbegrijpelijk zijn, in het beste geval luistert men misschien naar je 'overkoepelende waarheden' verhaal en gaat verder zoals voorheen. Op dat moment is er weliswaar geen verzet en/of tegenwerking, het helpt je echter niet vooruit bij het transformatieproces dat je doormaakt. Het verhaal wordt net iets pijnlijker wanneer men niet begrijpt wat je doormaakt, het ontgaat de betrokkenen dan volkomen wat er aan de hand is waardoor een averechts effect zou kunnen ontstaan, men tracht je dan misschien terug in te passen in een wereld die je nu net wil overstijgen, tegengesteld aan het transformatieproces dat zich - willen nillens - manifesteert. En erger, door het onbegrip loop je het risico genegeerd te worden waardoor je heel alleen komt te staan, zeker wanneer je zelf niet begrijpt wat er nu echt aan de hand is, verkeerde raadgevingen kunnen daarbovenop zeer nefast worden.

Nu, het is geen zaak om hier een volledig naslagwerk ontwikkelingspsychologie te schrijven, mensen die hier (h)erkenning in vinden, zullen beslist weten tot welke ongemakken dit kan leiden, evenals frustratie, impasse, depressie en erger. Langs de andere kant bestaat het zogeheten 'buikgevoel', we weten dan ergens wel dat er iets niet klopt maar we kunnen er niet de vinger op leggen, de nieuwe 'mindset' blijft hierdoor vaag en mistig. Als reactie hierop gebruiken we dan vaak allerlei clichés als stopwoorden, dit betekent een rem op het transformatieproces, het is als zeggen waar de 'klepel' hangt maar er verder ook niets mee doen.

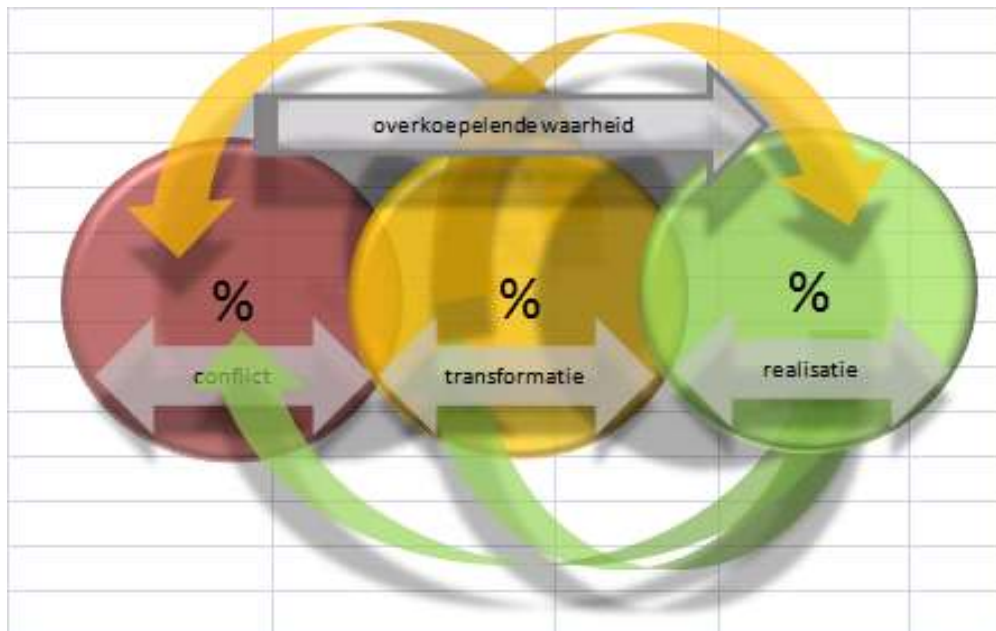
Een goede manier om dit proces in beeld te brengen, is door te werken met sferen die als magneten aan je porren, enerzijds de integratie van de overkoepelende waarheden waardoor een nieuwe realiteit zich in je denken en handelen nestelt, anderzijds een wereld die je misschien als een blok aan je been ervaart, het is niet langer 'jouw' wereld. Dit proces kunnen we individueel doormaken maar kan zich ook maatschappelijk voltrekken, de dynamiek blijft hetzelfde maar de sociale impact veel groter met alle pijnen en turbulentie die een dergelijke transformatie met zich kan meebrengen. We herinneren hier het werk van Thomas Kuhn, pionier inzake paradigmaverschuivingen.

Kuhn beschreef de 'structuur van de wetenschappelijke revoluties' in een aantal termen die sindsdien wetenschapsfilosofische standaardtaal geworden zijn: In periodes van normale wetenschap lossen wetenschappers puzzels op. Dat doen ze binnen een paradigma. Maar na verloop van tijd komen ze anomalieën tegen, fenomenen die onverklaarbaar zijn. Als de stapel anomalieën te groot wordt, ontstaat een crisis. Die leidt tot een revolutie: een nieuw paradigma wordt de standaard. Je gaat dus door een paradigmaverschuiving waarbij tussen het oude en het nieuwe paradigma geen communicatie mogelijk is. Het is alsof twee verschillende werelden door een onoverbrugbare kloof gescheiden worden. Door deze onvergelykbaarheid wordt het onmogelijk om op zuiver rationele gronden tussen de verschillende paradigma's te kiezen. Kuhn benadrukte die paradigmabreuk om het idee van een cumulatieve wetenschapsgroei te ondermijnen. (bron)

Keuze, voorbij aan het conflict

Zoals we nu beter begrijpen is het idee van een 'monetaire reset' veel meer dan een strikt rekenkundige oefening, het vergt heel wat brainstorming, transformatie en integratie om ons hierover een goed beeld te kunnen vormen. Zowel persoonlijk als maatschappelijk brengt het ons tot een aantal zwaarwichtige keuzes en welke kant het zal opgaan, valt niet met zekerheid te voorspellen. Veel hangt af van de doorstroming tot het collectieve bewustzijn, sowieso is dit proces zeer woelig en chaotisch zoals we kunnen weergeven in een beeld.

Binnen dit proces kunnen we tal van attractors op het spoor komen, ze geven richting aan deze transformatie maar bieden geen garantie wanneer we ze afzetten tegen het 'doemscenario' dat evengoed sluimert, een scenario dat niet ondenkbaar is en geenszins het vertrouwen bevordert, integendeel. Zonder dit doemscenario uit het oog te verliezen, kunnen we wel het positieve trachten te beïnvloeden, dit kunnen we door de overkoepelende waarheden en/of remedies bespreekbaar te stellen. Binnen het totale spectrum van een 'monetaire reset' is de tabula rasa voor het schuldencomplex uiteraard een belangrijk gegeven, het betekent een heel andere benadering van onze problemen, net zoals we ons een andere 'mindset' dienen aan te meten. Echter, om dit transformatieproces te duiden, is het idee van een wereldmunt wellicht makkelijker om in kaart te brengen, het is iets minder radicaal maar toch ook weer niet. Als we deze keuze maken en hieraan vasthouden, kunnen we aan de hand van een impactanalyse naar de neveneffecten gaan kijken om pas dan tot een oordeel te komen.

Impactanalyse & delphi-studie

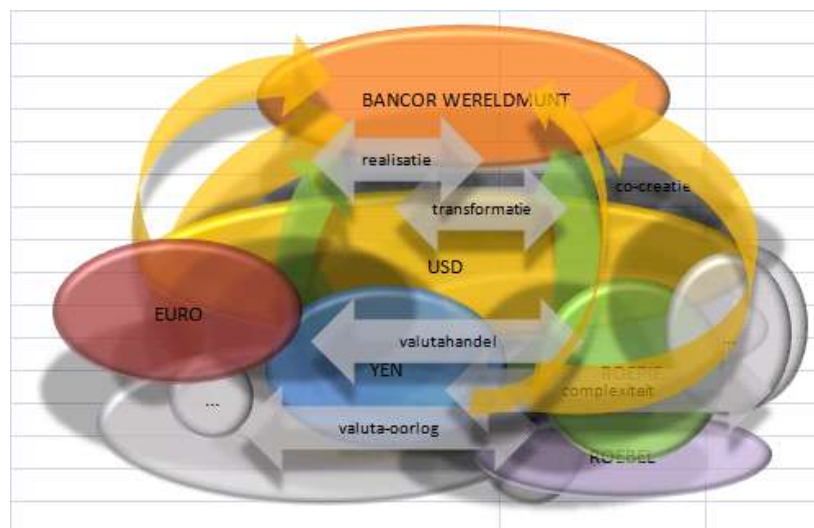
Voor de impactanalyse dienen we genuanceerd te werk te gaan, dit vereist wetenschappelijke discipline en neutraliteit. In de eerste plaats, het idee van een wereldmunt is geen nieuw gegeven, het sluimert al geruime tijd zoals onderstaand exploot duidelijk mag maken.

In eerste instantie lijkt de oplossing gelegen in een nauwere internationale samenwerking door middel van bijvoorbeeld Special Drawing Rights (SDR). Het IMF-rapport concludeert echter dat uiteindelijk de invoering van een wereldwijde munteenheid het meest logisch is, aangezien SDR slechts een rekenmethode is die gebaseerd is op de vrijelijk te gebruiken valuta van de lidstaten, en niet een munteenheid op zichzelf is. 'Van SDR naar Bancor (de Bancor was in 1944 de naam voor een eventuele wereldmunt die werd voorgesteld door misschien wel de beroemdste econoom aller tijden, de Brit J.M.Keynes). Een recent besproken beperking van de SDR is dat het geen valuta is. De waarde van de SDR blijft nauw verbonden met de omstandigheden en prestaties van de belangrijke deelnemende landen.

Een meer ambitieuze hervorming zou het verder bouwen op eerdere ideeën zijn door in de loop van de tijd een wereldmunt te ontwikkelen. Ter ere van Keynes zou deze bijvoorbeeld de Bancor kunnen worden genoemd.' Hoewel het IMF denkt dat de invoering van deze wereldmunt pas op de lange termijn zal kunnen plaatsvinden, wordt er één voorbehoud gemaakt waardoor dit mogelijk toch veel sneller zou kunnen gaan gebeuren: '... mits een dramatische verandering in de wil voor meer internationale samenwerking.' Een dergelijke 'dramatische verandering' zou er natuurlijk heel goed kunnen komen als inderdaad blijkt dat het huidige zogenaamde economische 'herstel' vals blijkt -zelfs in de reguliere media wordt hier nu langzaam gewag van gemaakt- en de volgende, waarschijnlijk veel ernstigere fase van de wereldwijde financiële/economische crisis vrijwel alle landen in grote problemen zal brengen.(bron)

Om richting te geven aan de analyse werken we met een beeld waarin de twee werelden weerspiegeld worden, niet onbelangrijk om ons in het juiste perceptieveld te houden. De invoering van een wereldmunt is een innovatie die tegelijkertijd 'creatieve destructie' impliceert, het risico op misinterpretatie is dan ook latent aanwezig. In andere woorden, de analyse stelt zich tot doel om de hedendaagse realiteit te overstijgen en daar een inschatting van te maken, het bevorderen van het algemene welzijn staat hierin centraal. Tengevolge deze overstijging is het logisch dat diverse partijen zich geïrriteerd kunnen voelen en begrijpelijkerwijs verzet kunnen aantekenen, een beter begrip ontstaat door zelf het vernoemde transformatieproces te doorlopen, tegelijkertijd onderwerp van deze studie/analyse.

Dit tussenvoegsel is niet onbelangrijk, net omwille van deze radicale switch (ic overstap naar een wereldmunt) en de gevoeligheid van het transformatieproces kan een onbehaaglijk gevoel ontstaan tijdens de analyse, net om deze reden is de wetenschappelijke attitude zo belangrijk. De wetenschappelijke attitude staat los van dogma's en/of ideologieën, binnen deze academische vrijheid kunnen/mogen verbeeldingskracht en kennis dan ook gekoppeld worden. Intuïtief kan alvast vermoed worden dat de impact op de totale samenleving van dien aard is dat de analyse nogal wat reacties kan uitlokken, het wordt dan ook kunst om dit met de nodige tact en behoedzaamheid te benaderen, doch mag dit geen reden zijn om het resultaat niet maatschappelijk kenbaar te stellen. De analyse op zich zal ons een impressie geven van wat een 'overkoepelende waarheid' in werkelijkheid betekent, niet slechts theoretisch dan wel praktisch toepasbaar, net zoals conflictoverstijgend. Als vingerwijzing zegt een beeld soms meer dan duizend woorden, net omwille van de overkoepelende waarheid gaan we van complexiteit naar eenvoud en transparantie.

Voor de analyse kunnen we ons een aantal vragen stellen, verschillende partijen kunnen hier simultaan bij betrokken worden waarvoor een delphi-studie kan opgestart worden. Met de delphi-studie kan tegelijkertijd de maatschappelijke receptiviteit getoetst worden, net zoals via kennisdeling het transformatieproces kan bevorderd worden. In algemene zin kan alvast gesteld worden dat het invoeren van een wereldmunt geen gegeven is dat we in het maatschappelijke besluitvormingsproces terugvinden, dit kunnen we afleiden uit de vele berichten over de verschillende valuta's met bijhorende conflicten.

Element van beperkte en/of begrensde rationaliteit

In kader van de impactanalyse achten we het raadzaam om een breed kader te scheppen, de besluitvormingstheorie van Herbert Simon mag hiervoor in aanmerking komen. Ook hierin wordt in zekere zin een correlaat gemaakt met 'overkoepelende waarheden', net zoals dat ontvankelijkheid en aandacht als primaire voorwaarden hiervoor gelden. Herbert Simon ontwikkelde een besluitvormingstheorie waarin hij het element van beperkte- en/of begrensde rationaliteit verwerkte:

Beperkte rationaliteit of begrensde rationaliteit is rationaliteit van de mens in besluitvorming waarbij er rekening wordt gehouden met de beperkte beschikbaarheid van informatie, cognitieve beperkingen en de beperkte tijd om tot een besluit te komen. Herbert Simon formuleerde een aantal axioma's ter beschrijving van besluitvormingstheorie. Deze axioma's of proposities zijn:

- i. de mens kan onmogelijk alle alternatieven voor een beslissing kennen;
- ii. de alternatieven die hij kent, kan hij niet alle simultaan vergelijken. Hij doorloopt eerst een sequentieel zoekproces, waardoor hij de alternatieven een voor een beschouwt en vergelijkt;
- iii. als gevolg van de eerste twee axioma's zal de mens niet het optimale alternatief kiezen (zoals door rationaliteit beweerd wordt). Hij zal daarentegen het eerste voldoening gevende alternatief kiezen;
- iv. de mens beschikt over een set routineacties, die hij oproept zodra een herkenbaar probleem zich voordoet;
- v. deze routineacties bestaan alle los van elkaar (Simon noemt dit axioma het loosely-coupled-axioma);
- vi. elk probleem wordt simultaan met het bestaande doel en de bestaande middelen beschouwd;
- vii. als gevolg van axioma's 4 en 5 zal het sequentieel zoekproces uit axioma 2 pas in werking treden als de routineacties niet meer volstaan.

Deze beschrijving van de mens staat in contrast met het rationaliteit, dat de mens als homo economicus beschouwt. Beperkte rationaliteit beschouwt de mens daarentegen als homo administrativus. In tegenstelling tot bij volledige rationaliteit speelt de volgorde waarin alternatieven worden overwogen bij beperkte rationaliteit wel van belang. Bij volledige rationaliteit worden alle alternatieven overwogen en kan zo tot een optimale keuze gekomen worden. Bij beperkte rationaliteit zal het zoekproces gestaakt worden bij de eerste bevredigende optie (beschikbaarheidsheuristiek). Het nadeel van beperkte rationaliteit is daarmee dat niet noodzakelijk de meest optimale keuze wordt gemaakt en dat een besluit in sommige gevallen zelfs averechts kan uitwerken.

Het probleem van te weinig of juist te veel informatie wordt opgelost door de vorming van een vereenvoudigd model van de werkelijkheid. Nieuwe informatie wordt op basis van dit model verwerkt en binnen die context kan een onjuiste beslissing juist lijken. Beperkte rationaliteit heeft echter ook voordelen. Doordat niet alle alternatieven worden overwogen, wordt voorkomen dat de besluitvorming verlamt. In een omgeving waar ruimte bestaat voor onjuiste beslissingen, wegen de voordelen dan ook op tegen de nadelen. Beperkte rationaliteit wordt vaak in verband gebracht met het logisch incrementalisme van Charles Lindblom en James Quinn. ([bron](#))

Lijfspreuk

*In een wereld vol problemen is de moeilijkste taak
aandacht krijgen voor oplossingen*

Mutua Fides

Werner Van Ginneken
0498 50 46 24